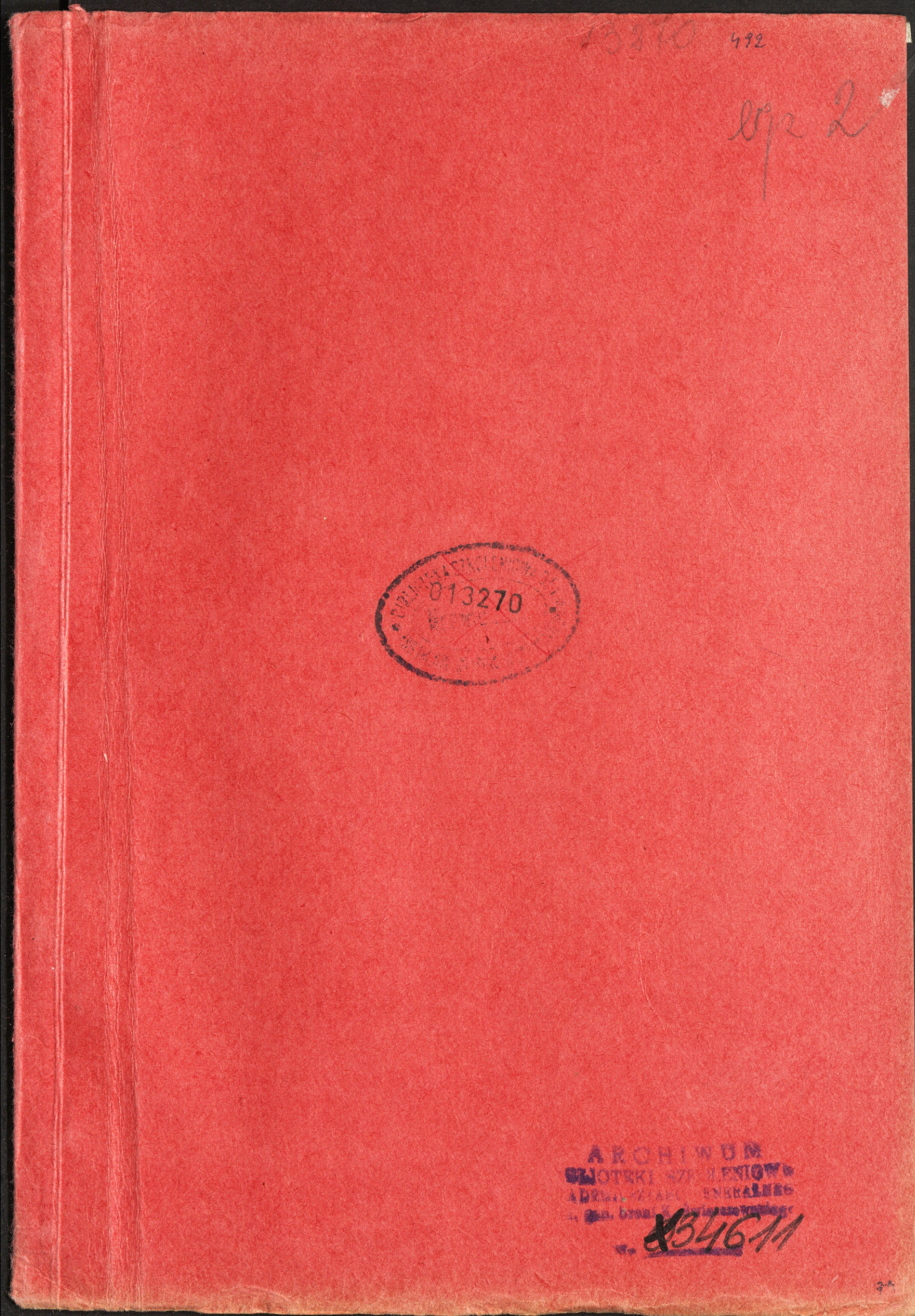

492

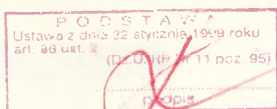

**ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZPITALNIA
ADAM. ZIELA BERNALING**

134611

Iniel. prot. 12657

333/141
333/

~~OO USVCS
SLUSZOWO~~

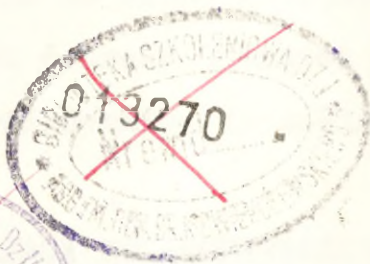
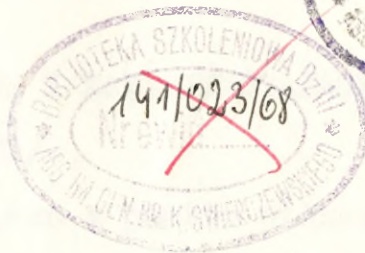
~~T A J E~~

Egz. Nr .2..

Ppłk dypl. Zdzisław WRZESNIAK

"ORGANIZACJA APARATU KIEROWANIA I ZABEZPIECZENIA
ROZSRODKOWANIA LUDNOSCI"

Czynność Nr 10-20 pracy naukowo-badawczej pod
kryptonimem "ROZKLAD"

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOVA
ADAMIA SZTABU - GENERALNEGO
2. Główny brzoń K. Świątowski

234611

SPIS TRESCI

1. WPŁYW OBOWIAZKOW I KOMPETENCJI WŁADZ NA ORGANIZACJE APARATU KIEROWANIA.
2. INSTANCJE KIERUJACE I ZABEZPIECZAJACE ROZSRODKOWANIE LUDNOSCI NA SZCZEBLU CENTRALNYM.
 - 2/1 Podstawy prawne i organizacja centralnego aparatu kierowania rozśrodkowaniem ludności.
 - 2/2 Podstawy prawne, rola i organizacja Działu Ochrony Ludności jako wiodącego w kwestii rozśrodkowania ludności.
 - 2/3 Krajowa Komisja do spraw rozśrodkowania ludności.
 - 2/4 Rola współdziałających działów KOK w kierowaniu i zabezpieczeniu rozśrodkowania.
3. INSTANCJE KIERUJACE I ZABEZPIECZAJACE ROZSRODKOWANIE LUDNOSCI NA SZCZEBLU WOJEWODZTWA.
 - 3/1 Rola wojewódzkiego komitetu obrony w rozśrodkowaniu ludności oraz jego organizacja.
 - 3/2 Organizacja wojewódzkiej komisji do spraw rozśrodkowania.
 - 3/3 Wpływ założonej w PRL koncepcji ochrony ludności na organizację aparatu kierowania rozśrodkowaniem szczebla wojewódzkiego.
4. INSTANCJE KIERUJACE I ZABEZPIECZAJACE ROZSRODKOWANIE LUDNOSCI MIASTA /AGLOMERACJI/.
 - 4/1 Klasyfikacja miast z punktu widzenia konieczności ich rozśrodkowania.
 - 4/2 Rola i organizacja miejskich, dzielnicowych i lokalnych Komitetów obrony w rozśrodkowaniu ludności.
 - ~~4/3 Udział członków organizacji społecznych w organach kierowania rozśrodkowaniem miasta /aglomeracji/.~~
 - 4/3 Organizacja punktów załadunku i zbiórki.
5. WNIOSKI OGOLNE.

1. Wychodząc z założenia, że przyszła ewentualna wojna będzie miała charakter wojny koalicyjnej, totalnej i jądrowej, dla obrony terytorium kraju będzie to wojna przede wszystkim o charakterze obronnym, dlatego więc kierowanie obroną terytorium kraju w okresie pokoju i w okresie wojny powinno być nastawione między innymi na przetrwanie zaplecza. Dla zapewnienia tego konieczne jest przygotowanie wszystkich organów naszego państwa, całej administracji i gospodarki narodowej oraz całego społeczeństwa. Dotychczasowe wojny nie wymagały całkowitego angażowania wszystkich sił społeczeństwa i państwa. Przygotowanie się do wojny sprowadzało się jedynie do przygotowania i utrzymania sił zbrojnych, a prowadzenie wojny często nie odbijało się wyraźnie na życiu społeczeństwa, a nawet cywilnego aparatu państwa. Przesunięcie się ciężaru wojny na zaplecze datuje się w zasadzie dopiero od drugiej wojny światowej. W przyszłej wojnie przesunięcie ciężaru wojny na zaplecze ukształtuje się zupełnie odmiennie nawet w porównaniu z drugą wojną światową, ponieważ współczesna wojna w sposób niespotykany dotychczas wciągnie w swą orbitę wszystkie siły materialne i moralne kraju, państwa, społeczeństwa. Współczesne siły zbrojne - działające na zewnętrznym froncie walki nie mogą zapewnić bezpieczeństwa kraju i nie mogą stanowić kordonu, za którym naród mógłby żyć bezpiecznie i pracować dla zwycięstwa, ponieważ obecnie kraj może być zniszczony mimo istnienia i działania jego operacyjnych sił zbrojnych. Siły wojskowe są już niewystarczające do ujęcia wszystkich zagadnień prowadzenia wojny, ponieważ zagadnienia te obejmują całokształt życia i działania narodu, kraju i państwa. Aby żyć i zwyciężyć całe państwo i społeczeństwo musi zorganizować

zować się obrońnie.

Jedną z form obrony społeczeństwa, celem jego biologicznego zachowania, jest ochrona przez rozródowanie. Przedsięwzięcie to jest bardzo skomplikowane, ponieważ wiąże się ze wszystkimi dziedzinami życia społecznego i bytu państwowego.

Z analizy powyższych stwierdzeń nasuwa się wniosek, że w kierowaniu obroną terytorium kraju we współczesnej wojnie występuje bardzo szeroki wachlarz problemów, który stwarza także dla aparatu kierowania i zabezpieczenia rozródowania ludności ogromny zakres obowiązków, trudne warunki pracy i który musi też wywrzeć znaczny wpływ na organizację aparatu kierowania i zabezpieczenia rozródowania ludności.

Wobec wymagań, stawianych systemowi dowodzenia obroną terytorium kraju i zadań tego systemu, a w nim aparatu kierowania i zabezpieczenia rozródowania ludności, we współczesnej wojnie, struktura obrony terytorium kraju musiała oprzeć się na pokojowym podziale kompetencji władzy wykonawczej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i na podziale administracyjnym. Takie ustawienie struktury obrony kraju gwarantuje ciągłość działania, eliminuje trudności przestawienia systemu obronnego na tory wojenne i obarcza poszczególne resorty i szczeble kierowania odpowiedzialnością za przygotowanie obronne kraju według ich kompetencji. System kierowania obroną terytorium kraju wypływa wprost z systemu pokojowego, wykorzystując w pełni najważniejsze jego elementy, powstaje głównie przez odrzucenie elementów zbędnych, a nie przez tworzenie nowych. ~~★~~ Dlatego jest to system prosty. Prostota tego systemu w czasie bezpośredniego zagrożenia państwa i w czasie wojny ^{polega na tym, że} zawiesza działalność tych wszystkich urzędów,

~~-----~~
~~z/~~ - Załącznik Nr 1.

które i tak wojna zmusi do przerwania działalności. Prostota ta zmniejsza ilościowo cały aparat państwowy i daje całkowitą jasność zakresu kompetencji wszystkich układów i działów, a także wszystkich organów, instytucji, urzędów a nawet osób, wchodzących w skład tych działów oraz układów a sprawujących w systemie określone funkcje. Punktem wyjścia wojennej struktury organizacyjnej i systemu kierowania jest układ istniejący w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej aktualnie, obejmujący na szczeblu centralnym ministerstwa i centralne urzędy ^{bezpośrednio} ~~bezpośrednio~~ podporządkowane Prezesowi Rady Ministrów. Podobnie sprawa przedstawia się na szczeblu województwa i powiatów ale w znacznie mniejszej skali.

W tych warunkach aparat kierowania i zabezpieczenia rozstrądkowania ludności nie może być oddzielnym systemem kierowania tylko i wyłącznie tym zagadnieniem, a musi być i jest integralną częścią systemu kierowania obroną terytorium kraju. Jego wysiłki, jak wysiłki systemu kierowania obroną terytorium kraju, muszą być skierowane na wykonanie wspólnego celu OTK, który można by określić ogólnie w czterech zasadniczych punktach:

1. Zapewnienie możliwości rządzenia.
2. Zapewnienie przeżycia ludności.
3. Zapewnienie możliwości walki Siłom Zbrojnym.
4. Utrzymanie wysiłku wojennego.

2/1 Na podstawie konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju sprawuje Rada Ministrów jako naczelny organ wykonawczy władzy państwa w okresie pokoju. Ona bowiem określa kierunki przygotowań obronnych resortów, koordynuje ich działalność i przedstawia Sejmowi projekty ustaw w sprawie obrony państwa. Uchwałą Rady Ministrów Nr 66 z dnia 18 lutego 1959 r., celem bardziej ścisłej koordy-

nacji przygotowań obronnych państwa, powołano Komitet Obrony Kraju.

Komitet Obrony Kraju jest więc w okresie pokoju specjalnym organem Rady Ministrów koordynującym przygotowania obronne w myśl jednolitych założeń obronnych państwa.

W skład Komitetu Obrony Kraju wchodzi: prezes Rady Ministrów jako przewodniczący, zastępcy przewodniczącego, członkowie i sekretarz.

Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju, zgodnie z ustawą, kieruje pracami komitetu i realizacją założeń obronnych. Jego zastępcy i członkowie komitetu realizują wytyczne Rady Ministrów i KOK oraz kierują wykonaniem zadań obronnych, w podległych sobie działach administracji państwowej i gospodarki narodowej. Uchwałami Nr 003/62 i 009/62 Komitet Obrony Kraju powołał osoby odpowiedzialne za organizację i funkcjonowanie działów KOK. W resortach realizacja zadań obronnych należy do kompetencji ministrów, którzy są zobowiązani do przedstawiania Komitetowi Obrony Kraju projektów uchwał dotyczących spraw obronnych. Organami wykonawczymi ministrów są ich departamenty, biura i wydziały wojskowe oraz osoby wyznaczone do prowadzenia prac obronnych. W praktyce ponadto powołano w większości ministerstw nieetatowe komisje robocze do przygotowań obronnych.

W ten sposób już w okresie pokoju powstał taki model struktury organizacyjnej aparatu kierowania na szczeblu centralnym jaki przewidywany jest na czas zagrożenia i wojny.

Organizacja Komitetu Obrony Kraju, w okresie wojny, zależy od jego roli, miejsca w ogólnej strukturze OTK. Jest to kolegialny organ kierowania i zarządzania państwem, skupiający pełnię władzy politycznej, administracyjnej i wojskowej. Komitet Obrony

Kraju przejmie w okresie wojny nie tylko kompetencje Rady Ministrów, ale sprawować będzie także kierownictwo całokształtem życia państwowego w okresie ^{bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa PRL} zagrożenia i w czasie wojny. W jego kompetencjach będą leżały w tym czasie wszystkie zasadnicze sprawy wewnętrzne, zagraniczne oraz dotyczące obronności państwa.

Zasady struktury organizacyjnej naczelnych i terenowych organów władzy państwowej w okresie bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa PRL i w czasie wojny reguluje załącznik do uchwały Nr 003/62 Komitetu Obrony Kraju "Koncepcja organizacji i funkcjonowania naczelnych i terenowych władz państwowych w czasie wojny". ~~Strukturę tę ilustruje załącznik Nr 1.~~

Ponieważ zgodnie z obowiązującą w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej koncepcją, rozśrodkowanie ludności prowadzi się w zasadzie w granicach administracyjnych województw, województwo jest zasadniczym szczeblem planowania rozśrodkowania ludności.

Ze względu jednak na to, że niektóre województwa nie mają możliwości rozmieszczenia ludności rozśrodkowywanej z miast na swoim terytorium, muszą kierować ludność na terytoria innych, ~~z reguły~~ sąsiednich województw.

W tej sytuacji rola Komitetu Obrony Kraju sprowadza się do ^{koordynacji} ~~korrelacji~~ ruchów międzywojewódzkich i ustalania ogólnych zasad w uchwałach, dotyczących organizacji i przygotowania rozśrodkowania i przyjęcia ludności. Nad kwestiami tymi Komitet Obrony Kraju działa w swym pełnym składzie organizacyjnym i przy wykorzystaniu tych podległych sobie działów układu funkcjonalnego, które są zainteresowane w organizacji, przeprowadzeniu, kierowaniu i zabezpieczeniu rozśrodkowania ludności.

2/2 Zastępcy przewodniczącego i członkowie Komitetu Obrony Kraju kierują określonymi działami administracji państwowej, gospodarki narodowej lub centralnym aparatem partyjno-politycznym

i polityczno-społecznym. Oni są zwierzchnikami ministrów oraz kierowników centralnych urzędów i instytucji, których resorty są zgrupowane w danym dziale. Dokładne określenie działu i jego organizacji wprowadziła uchwała Komitetu Obrony Kraju Nr 0012 z dnia 30 czerwca 1966 r., w której mówi się, że "dział Komitetu Obrony Kraju stanowi zgrupowanie centralnych organów partyjnych, polityczno-społecznych i administracji państwowej /centralny aparat partyjny i związkowy, stronnictw politycznych i organizacji polityczno-społecznych oraz ministerstwa i urzędy centralne/ o ściśle związanych lub pokrewnych kierunkach działalności podporządkowanych wspólnemu nadrzędnemu kierownikowi, który integruje lub dostosowuje do potrzeb i warunków obronnych strukturę organizacyjną podległych organów, resortów i instytucji centralnych według jednolitego planu organizacyjno-mobilizacyjnego". x/

Najbardziej predystynowanym działem, ze względu na swe kompetencje, do zajmowania się kwestią rozśrodkowania ludności jest Dział Ochrony Ludności. Dział ten stanowi kościół aparatu kierowania i zabezpieczenia rozśrodkowania ludności na szczeblu centralnym^{x/}. On jest też w tej kwestii działem wiodącym. Powstaje na bazie Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, Ministerstwa Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, Ministerstwa Gospodarki Komunalnej, Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża, Instytutu Badań Jądrowych i Centralnego Urzędu Geologii.^{4/} Podlega bezpośrednio Komitetowi Obrony Kraju i sprawuje nadzór specjalistyczny nad działami ochrony ludności wojewódzkich komitetów obrony i komitetów obrony miast wydzielonych na szczeblu województwa.

x/ Biuletyn Informacyjny Nr 3/82/ - Warszawa, lipiec 1967 r.
str. 13.

1/ Załącznik Nr 1.

4/ Załącznik Nr 4.

Na czele Działu Ochrony Ludności stoi kierownik działu, który wchodzi w skład Komitetu Obrony Kraju a wraz ze swymi zastępcami stanowi kierownictwo działu. Zastępcy kierownika działu kierują zespołami:

- Zastępca do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności zespołem do spraw rozśrodkowania ludności;
- Zastępca do spraw *ochrony przed* ^{*skazieniami*} *promieniotwórczymi* zespołem *ochrony przed* ^{*skazieniami*} *promieniotwórczymi*;
- Zastępca do spraw ratownictwa technicznego i odbudowy zespołem ratownictwa technicznego i odbudowy;
- Zastępca do spraw zdrowia i opieki społecznej zespołem zdrowia i opieki społecznej;
- Prezes Polskiego Czerwonego Krzyża Zarządem Głównym Polskiego Czerwonego Krzyża.

Bezpośrednio Kierownikowi Działu Ochrony Ludności podlega zespół planowania operacyjno-obronnego oraz zespół do spraw administracyjno-ekonomicznych.

Wiodącą rolę wewnątrz Działu Ochrony Ludności w sprawach dotyczących rozśrodkowania ludności spełnia Zastępca Kierownika Działu do spraw rozśrodkowania i ~~zabezpieczenia~~ ludności wraz z podległym mu zespołem do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności. W sprawach tych najściślej z zespołem do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności współpracuje zespół planowania operacyjno-obronnego, szczególnie w kwestii planowania rozśrodkowania i organizacji współdziałania z Działem Militarnym i Sekretariatem Komitetu Obrony Kraju. Pozostałe zespoły i Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża planują i prowadzą zabezpieczenie rozśrodkowania ludności według swych kompetencji.

Ze względu na bezpośrednią podległość wewnątrz działu, nie ma trudności w kierowaniu tą częścią aparatu kierowania

i zabezpieczenia rozśrodkowania ludności na szczeblu centralnym.

2/3 Na zasadzie współdziałania w sprawach organizacji kierowania i zabezpieczenia rozśrodkowania ludności z Działem Ochrony Ludności współpracuje druga część aparatu: Dział Polityczny, Dział Planowania i Ekonomiki, Dział Wewnętrzny, Dział Zaopatrzenia, Dział Komunikacji, Dział Szkolnictwa i Nauki oraz Dział Militarny. Działy te w kwestii rozśrodkowania ludności nie pracują w swych pełnych składach a wydzielają współdziałające grupy robocze, albo opracowują zagadnienia dotyczące rozśrodkowania w ramach swych działów i gotowe opracowania przekazują Kierownikowi Działu Ochrony Ludności. Rzecz zrozumiała, że Kierownik Działu Ochrony Ludności nie ma żadnych uprawnień w stosunku do współpracujących z nim, wymienionych wyżej kierowników działów i w kwestiach spornych musi się zwracać z prośbą o interwencję do Przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju.

Problem ten w zasadniczy sposób mogłoby rozwiązać powołanie na szczeblu centralnym Krajowej Komisji do spraw rozśrodkowania. Tym bardziej, że w niektórych województwach powstały wojewódzkie komisje do spraw rozśrodkowania jako niezbędne przy planowaniu.

Krajowa Komisja do spraw rozśrodkowania powinna działać w następującym albo zbliżonym składzie:

- przewodniczący: wiceprzewodniczący KOK;
- członkowie: - przewodniczący Działu Ochrony Ludności;
 - przedstawiciel Działu Politycznego;
 - przedstawiciel Działu Planowania i Ekonomiki;
 - przedstawiciel Działu Wewnętrznego;
 - przedstawiciel Działu Komunikacji;
 - przedstawiciel Działu Przemysłu;
 - przedstawiciel Działu Zaopatrzenia;

- przedstawiciel Działu Szkolnictwa i Nauki;
- przedstawiciel Sekretariatu KOK.

Krajowa Komisja do spraw rozśrodkowania mogłaby działać na podstawie uchwały KOK o jej powołaniu i dyrektywy przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju, dotyczącej organizacji i przygotowania rozśrodkowania ludności z miast i rejonów zagrożonych.

2/4 Działy współdziałające z Działem Ochrony Ludności odgrywają zasadniczą rolę w organizacji, przeprowadzeniu i zabezpieczeniu rozśrodkowania ludności:

- Dział Polityczny, którego trzon stanowi etatowy aparat Komitetu Centralnego PZPR, a w skład którego wchodzi centralny aparat stronnictw politycznych, organizacji młodzieżowych, związkowych i społecznych oraz Ministerstwo Kultury i Sztuki /bez pionu muzeów, ochrony zabytków i innych/ i któremu podlegają wszystkie środki informacji i propagandy ma szczególne znaczenie w zabezpieczeniu rozśrodkowania ludności. Dział ten kieruje całokształtem spraw propagandy, informacji oraz pracy partyjno-politycznej i uświadamiającej. On też zabezpiecza politycznie wszystkie przedsięwzięcia obronne, a więc także wszystkie przedsięwzięcia związane z kierowaniem i zabezpieczeniem rozśrodkowania ludności.
- Dział Planowania i Ekonomiki - w skład którego wchodzi: Komisja Planowania przy Radzie Ministrów, Ministerstwo Finansów, Narodowy Bank Polski, Urząd Rezerw Państwowych, Komitet Pracy i Płac, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Główny Urząd Statystyczny. Dział ten zarządza działalnością gospodarczą państwa i między innymi zapewnia środki do ochrony i biologicznego przetrwania społeczeństwa.
- Dział Wewnętrzny organizuje się na bazie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Sprawiedliwości, Sądu Najwyższego,

Generalnej Prokuratury, Urzędu do spraw Wyznań oraz Najwyższej Izby Kontroli. Dział ten odpowiada za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego oraz współdziała w rozśrodkowaniu ludności, ~~przeciwdziałaniu panice i likwidacji~~ skutków uderzeń jądrowych, *i przeciwdziałaniu w powstawaniu paniki.*

- Dział Komunikacji - w skład którego wchodzi Ministerstwo Komunikacji, Ministerstwo Łączności, Ministerstwo Żeglugi oraz Centralny Urząd Gospodarki Wodnej - realizuje zamierzenia planu obronnego kraju w zakresie komunikacji i łączności. Stąd również w tym zakresie zabezpiecza rozśrodkowanie ludności.
- Dział Przemysłu organizuje się na bazie ministerstw: Przemysłu Ciężkiego, Chemicznego, Górnictwa i Energetyki oraz Wyższego Urzędu Górniczego, Państwowej Rady Górniczej, Polskiego Komitetu Normalizacyjnego i innych. Dział ten kieruje produkcją przemysłową między innymi także na zabezpieczenie zaplecza. Zrozumiałe, że w tym mieści się produkcja związana z potrzebami związanymi z rozśrodkowaniem ludności.
- Dział Zaopatrzenia grupuje ministerstwa: Handlu Wewnętrznego, Przemysłu Lekkiego, Przemysłu Spożywczego i Skupu, Rolnictwa oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Ponadto w skład jego wchodzi: Państwowa Komisja Cen, Krajowa Rada Spółdzielczości Produkcyjnej, Centralny Związek Kółek Rolniczych, Komitet Drobnej Wytwórczości, Centralny Związek Spółdzielczy, Związek Spółdzielni Mleczarskich, Centrala Spółdzielni Ogrodniczych, Centrala Rolnicza "Samopomoc Chłopska", Związek Spółdzielni Spożywców "Społem" oraz Centralny Związek Spółdzielczości Pracy. Między innymi do zakresu prac tego działu należy dystrybucja oraz organizacja zaopatrzenia ludności w ogóle i w tym także związana z jej rozśrodkowaniem.

- Dział Szkolnictwa i Nauki organizuje się na bazie Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, części Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Polskiej Akademii Nauk, Komitetu Nauki i Techniki i Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki. Dział ten koordynuje między innymi działalność w zakresie wychowania i oświaty oraz opieki nad dziećmi i młodzieżą. W tym zakresie też współdziała w kwestii organizacji, prowadzenia i zabezpieczenia rozśrodkowania ludności.

Mocą "ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej" minister obrony narodowej jest zastępcą przewodniczącego KOK do spraw sił zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego. Rzecz zrozumiała, że w skład tego planowania wchodzi ochrona ludności przed uderzeniami przeciwnika a więc i jej rozśrodkowanie.

Organem wykonawczym ministra obrony narodowej w zakresie planowania obronnego państwa jest Sztab Generalny i utworzony w jego ramach Sztab Planowania Rozwoju Obronnego Kraju.

Ponieważ jednak na podstawie uchwały Rady Ministrów Nr 66 z dnia 18 lutego 1959 r. funkcję sekretariatu Komitetu Obrony Kraju spełnia Sztab Generalny a szef Sztabu Generalnego WP jest Sekretarzem Komitetu Obrony Kraju, Sztab Generalny działa w oparciu o uchwały i dyrektywy KOK, wytyczne ministra obrony narodowej i sekretarza KOK.

W okresie wojny sekretariat Komitetu Obrony Kraju będzie się składał z wydziałów /sekretariatów/ podporządkowanych kierownikom działów oraz wydziału ogólnego /sekretariatu/ podporządkowanego bezpośrednio przewodniczącemu KOK. Stąd w kwestiach kierowania i zabezpieczenia rozśrodkowania z punktu widzenia koordynacji tego działania z innymi zamierzeniami obronnymi

współdziałać będą wydziały /sekretariaty/ działów kierujących rozśrodkowaniem i zabezpieczających je.

Wszystkie działy Komitetu Obrony Kraju pośrednio współdziałają z Działem Ochrony Ludności w zakresie zatrudnienia rozśrodkowanych w swych terenowych instancjach i zakładach. Jest to ważne, ponieważ stwarza ludności rozśrodkowywanej niezbędne warunki egzystencji i aktywności społecznej.

3/1 Wojewódzki Komitet Obrony stanowi zasadniczy szczebel planujący rozśrodkowanie ludności. Podstawę do prac związanych z rozśrodkowaniem stanowią ogólne wytyczne z Komitetu Obrony Kraju i szczegółowe dane podległych rad narodowych /komitetów obrony/. Uzasadnieniem tego jest zakres kompetencji i uprawnień poszczególnych działów WKO. Ponadto szczebel wojewódzki jako drugi w kolejności w hierarchii stopień administracji kraju, stanowiący ogniwo łączące centralne i niższe władze, posiada odpowiednio rozbudowane wszystkie komórki poszczególnych resortów układu funkcjonalnego oraz skupia odpowiednich specjalistów, gwarantujących wykonanie na należytych poziomie przewidzianych przedsięwzięć. Dodać należy, że z zasady obiekty zagrożone to duże lub średnie miasta, których granice administracyjne nie obejmują przyległych terenów wiejskich dokąd można planować rozśrodkowanie ludności. Dlatego przy planowaniu rozśrodkowania będą one całkowicie uzależnione od powiatów, które administracyjnie podlegają wojewódzkim radom narodowym. Aby więc uniknąć zbędnych czynności i różnego stawiania wąskich regionalnych potrzeb i punktów widzenia nad szczeblem miasto - powiat, musi stanąć wyższa instancja. Tą instancją może być tylko Wojewódzki Komitet Obrony.

Należy jeszcze podkreślić, że z zasady jeden obiekt zagrożony będzie musiał rozśrodkowywać ludność do szeregu powiatów

w województwie i poza jego granice, co także powoduje, iż WKO predystynowane jest do opracowania zasadniczego planu rozśrodkowania i współdziałania z województwami współpracującymi w dziedzinie rozśrodkowania ludności.

Dla WKO rozśrodkowanie ludności jest tylko jednym z zadań z zakresu ochrony ludności i dlatego przede wszystkim tą problematyką zajmuje się dział ochrony ludności jako wiodący i inne działy w zależności od stopnia zaangażowania w realizacji i zabezpieczeniu tych zadań.

W okresie pokoju wydziały prezydiów wojewódzkich rad narodowych są specjalistycznymi wojewódzkimi organami administracji państwowej, które bezpośrednio podporządkowane są prezydium WRN. Z punktu widzenia specjalistycznego podlegają właściwym ministrom i kierownikom urzędów centralnych.

Podobnie jak na szczeblu centralnym wydziały prezydiów wojewódzkich rad narodowych grupują się w odpowiednie działy wojewódzkich komitetów obrony. Przewodniczący działów podlegają bezpośrednio przewodniczącemu komitetu a z punktu widzenia specjalistycznego przewodniczącym działów Komitetu Obrony Kraju. Stąd dział wojewódzkiego komitetu obrony jest w podległości bezpośredniej i specjalistycznej. Organizacja WKO i w nim działów, zajmujących się kierowaniem i zabezpieczeniem rozśrodkowania ludności jak załącznik Nr 2.

3/2 Rozśrodkowanie ludności jest przedsięwzięciem skomplikowanym, wymagającym niezwykle starannego przygotowania i przeprowadzenia, w przeciwnym bowiem wypadku mogą wystąpić wszystkie jego ujemne skutki i przekreślić celowość całego przedsięwzięcia. Dlatego też dla rozwiązania tego problemu na szczeblu województwa konieczny jest udział wielu działów jak:

- Dział Ochrony Ludności - kieruje i koordynuje pracami poszczególnych działów w zakresie rozśrodkowania ludności, organizuje zakwaterowanie, budowę schronów i ukryć, zabezpiecza pod względem medyczno-sanitarnym oraz zaopatruje w wodę;
- Dział Militarny ^{bienne ukończeni} - opracowuje operacyjną ^{zamiar} rozśrodkowania i udziela pomocy działom ochrony ludności swoimi siłami i środkami;
- Dział Wewnętrzny - zapewnia porządek i bezpieczeństwo, regulację ruchu oraz prowadzi ewidencję ludności;
- Dział Komunikacji - zapewnia transport i łączność, jak również zabezpiecza drogi pod względem technicznym;
- Dział Zaopatrzenia - organizuje zaopatrywanie na wszystkich etapach rozśrodkowania;
- Dział Planowania i Ekonomiki - określa strukturę i zatrudnienie w przedsiębiorstwach dostosowane do warunków wojennych;
- Dział Polityczny - organizuje polityczne zabezpieczenie wszystkich przedsięwzięć rozśrodkowania;
- Dział Szkolnictwa i Nauki wspólnie z Działem Ochrony Ludności ustala przydział obiektów szkolnych dla rozśrodkowywanej ludności, a szczególnie zakładów opieki społecznej oraz organizuje ^{z PCK} drużyny medyczno-sanitarne z młodzieży szkół średnich.

Wynika z tego, że WKO może realizować planowanie rozśrodkowania w poszczególnych działach, wyznaczając rolę koordynatora profilującego działowi /ochrony ludności/, lub grupie działów. Ale poszczególne działy WKO jako całość nie mogą zajmować się wyłącznie tylko rozśrodkowaniem ludności, ponieważ mają jeszcze inne zadania do wykonania. Dlatego też wydaje się, że z każdego wyżej wymienionego działu należałoby wyznaczyć przedstawiciela /z aparatem pomocniczym/, który z ramienia swojego działu zaj-

mowałby się wyłącznie problematyką rozśrodkowania. Przedstawiciele z poszczególnych działów utworzą wojewódzką komisję do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności. Przy czym przedstawiciele ci powinni być wyznaczeni na stałe, ponieważ tylko wówczas będą posiadali najlepsze rozeznanie w sprawach planowania, kierowania i zabezpieczenia rozśrodkowania ludności. Zadaniem komisji byłoby planowanie i doskonalenie się w organizacji rozśrodkowania w warunkach pokoju oraz kierowanie nim na obszarze województwa w czasie wojny.^{x/}

Zorganizowanie wojewódzkiej komisji do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności ułatwia planowanie i przeprowadzenie rozśrodkowania, ponieważ:

1. Stwarza warunki do bardziej operatywnego kierowania planowaniem i przeprowadzeniem rozśrodkowania przez zgromadzenie komórek zajmujących się tym zagadnieniem w ręku jednego kierownika.
2. Odciążenie kierownictwa WKO i działów od rozwiązywania złożonych problemów rozśrodkowania w czasie spiętrzenia się różnego rodzaju zadań w okresach zagrożenia i pierwszych dni wojny.
3. Bardziej fachowego przygotowania aparatu kierowniczego w zakresie rozśrodkowania w procesie szkolenia i praktycznego działania w toku planowania, organizacji i przeprowadzenia rozśrodkowania.
4. Usprawnienie organizacji współdziałania z sąsiednimi WKO, wojskami operacyjnymi poprzez OW i jednostkami OTK na
obszarze województwa.

x/ Załącznik Nr 3 "Organizacja wojewódzkiej komisji do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności.

Ze względu na wagę problemu wskazanym jest aby ogólne kierownictwo nad rozśrodkowaniem ludności sprawował jeden z zastępców przewodniczącego WKO^{x/}, który byłby również przewodniczącym komisji do spraw rozśrodkowania i przyjęcia ludności. Ponadto podlegały by mu te działy, z których przedstawiciele wchodzi w skład komisji.

Tylko w takim układzie można zapewnić operatywne planowanie i kierowanie rozśrodkowaniem oraz odpowiednią współpracę w ramach poszczególnych działów WKO, a także w razie konieczności z sąsiednim województwem.

Proponowaną organizację wojewódzkiej komisji do spraw rozśrodkowania ludności - przedstawia załącznik Nr 3.

3/3 WKO jako podstawowy organizator rozśrodkowania na swoim terenie będzie planował przemieszczenie ludności z miasta stanowiącego siedzibę województwa oraz koordynował pracę PKO planujących rozśrodkowanie z miast powiatowych, z PKO przyjmującymi ludność.

W związku z tym należy ustalić zakres kompetencji i odpowiedzialności za organizację etapów rozśrodkowania. Uważa się, że można przyjąć następująco:

- komitet obrony z którego terenu rozśrodkowywana jest ludność odpowiada za organizację przemieszczenia wewnątrz obiektu zagrożonego i punktów załadowczych;
 - komitety obrony przyjmujące ludność rozśrodkowywaną odpowiadają za organizację punktów rozdzielczych;
 - komitety obrony przez których teren przebiegają trasy rozśrodkowywanej ludności zabezpieczają to rozśrodkowywanie
- według wytycznych WKO;

x/ Według Biuletynu Informacyjnego Nr 3/82 z lipca 1967 r. przewodniczącym zespołu operacyjnego /w naszym rozumieniu komisji/ do spraw organizacji rozśrodkowania ludności powinien być kierownik działu ochrony ludności WKO.

- w przypadku rozśrodkowywania ludności z terenu jednego województwa na teren drugiego województwa /województw/, zainteresowane WKO uzgadniają rozmieszczenie punktów etapowych między sobą. Punkty załadowcze dla ludności rozśrodkowywanej na teren sąsiedniego województwa organizowane są przez WKO, pozostałe punkty załadowcze dla ludności organizują powiatowe /miejskie/ komitety obrony.

Pod względem organizacyjnym rejon załadowczy powinien zawierać:

- punkt rejestracji i ewidencji ewakuowanych. Skład osobowy tego punktu w zależności od potrzeb może wynosić 3 - 5 osób, z działu ochrony ludności przygotowanych odpowiednio do prowadzenia kart ewidencji i rejestracji;
- punkt informacyjny w składzie 2 - 3 osób z działu ochrony ludności, wyposażonych w odpowiednie urządzenia radiofoniczne i dokumenty dla potrzeb informowania ludności o sytuacji wpływającej na rozśrodkowanie oraz konieczności zachowania dyscypliny i porządku;
- punktu sanitarnego w składzie 3 - 5 osób z działu ochrony ludności, przygotowanych do udzielania chorym lub poszkodowanym pierwszej pomocy sanitarnej;
- punktu zaopatrzenia w żywność, odzież i inne przedmioty w składzie 3 - 4 osób z działu zaopatrzenia z odpowiednim zapleczem i magazynem;
- posterunki regulacji ruchu ludności, która po załatwieniu spraw rejestracyjnych kierowana jest bezpośrednio do punktów postoju właściwych środków transportu.

Posterunki regulacji ruchu organizuje dział wewnętrzny.

Całością prac związanych z urządzeniem i działalnością rejonu załadowczego kieruje komendant rejonu wyznaczony z wydzia-

zu rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności /działu ochrony ludności/ podlegający bezpośrednio szefowi tego wydziału.

Propozycje odnośnie składu personalnego i wyposażenia punktu załadowczego wypracowuje szef wydziału rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności i przedstawia do akceptacji kierownikowi działu ochrony ludności lub przewodniczącemu wojewódzkiej komisji do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia ludności.

4/1 W Polsce - ważność i znaczenie miast zakłada sama struktura organizacyjno-administracyjna, wydzielając je z terenowego podziału jakim są województwa i powiaty.

Pierwszą najważniejszą grupę z każdego punktu widzenia stanowi pięć miast wydzielonych z województw i są to: M.st. Warszawa, Kraków, Łódź, Poznań i Wrocław. Władze tych miast mają uprawnienia władz wojewódzkich.

~~Drugą grupę stanowią miasta wydzielone z powiatów i są to:~~
~~M. Białystok, Bydgoszcz, Grudziądz, Inowrocław, Toruń, Wrocławek,~~
~~Biłog, Gdańsk, Gdynia, Sopot, Tezew, Będzin, Bielsko-Biała,~~
~~Bytom, Chorzów, Cieszyń, Czeladź, Częstochowa, Dąbrowa-Górnica,~~
~~Gliwice, Katowice, Mysłowice, Ruda Śląska, Rybnik, Siemianowice~~
~~Śląskie, Sosnowice, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, Zawiercie,~~
~~Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Radom, Skarżysko - Kamienna,~~
~~Starachowice, Kozalin, Słupsk, Jaworzno, Kraków, Nowy Sącz,~~
~~Tarnów, Zakopane, Chełm, Lublin, Zamość, Pabianice, Piotrków~~
~~Trybunalski, Tomaszów Mazowiecki, Zduńska Wola, Zgierz, Olsztyn,~~
~~Brzeg, Nysa, Opole, Racibórz, Gniezno, Kalisz, Leszno, Ostrów~~
~~Wielkopolski, Piła, Przemyśl, Rzeszów, Stalowa Wola, Szczecin,~~
~~Otwock, Płock, Pruszków, Siedlce, Żyrardów, Jelenia Góra,~~
~~Legnica, Świdnica, Wałbrzych, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra.~~
~~Władze tych miast posiadają uprawnienia władz powiatowych.~~

Drugą grupę stanowi 77 miast wydzielonych z powiatów. Władze tych miast mają uprawnienia władz powiatowych.

grupy miast ¹⁹ ~~zaliczające~~ ^{zawierające} ponad 9 milionów ludzi i ^{osób}

W wyżej wymienionych miastach skupiona jest większość przemysłu, podstawowa masa wysoko-wykwalifikowanych kadr gospodarczych, politycznych i administracyjnych, zazwyczaj są one ważnymi węzłami komunikacyjnymi. Miasta te spełniają główną rolę w zakresie rozwoju gospodarczego, administracyjnego, politycznego i obronnego w Polsce, dlatego najbardziej narażone są na uderzenia nieprzyjaciela z powietrza w wypadku wojny.

Jednym z głównych zadań władz miejskich na wypadek wojny będzie ochrona i obrona ludności tych miast, a doniosłe znaczenie w tym zakresie spełnia rozśrodkowanie ludności. Władze miejskie obowiązane są rozwiązać całokształt przedsięwzięć związanych z organizacją, przygotowaniem i kierowaniem wyprowadzenia ludności do rejonów wyjściowych i załadowczych, wyznaczonych przez władze wojewódzkie lub powiatowe.

Do trzeciej grupy należy zaliczyć wszystkie pozostałe miasta i miasteczka w Polsce, które są na prawach gromad, a władze miejskie podlegają bezpośrednio Prezydium Powiatowych Rad Narodowych. W miastach tych problem ochrony ludności jako taki ma duże znaczenie, lecz problem rozśrodkowania ludności w zasadzie nie występuje.

- 4/2 Miejski KO w ramach ogólnego planu rozśrodkowania ludności w kraju lub wojew. ^{są organami wykonawczymi} rozwiązują problematykę dotyczącą ewidencji i typowania, przygotowania i wyprowadzenia poza miasto oraz zabezpieczenia rozśrodkowywanej ludności. MKO w miastach wydzielonych na prawach województw dyrektywy /wytyczne/ do rozśrodkowania ludności otrzymują z KOK, a ściśle współpracują w tym zakresie z WKO. W miastach wydzielonych na prawach powiatów MKO wytyczne do rozśrodkowania ludności otrzymują z WKO, a ściśle współpracują z PKO.

Struktura organizacyjna MKO nie odbiega zasadniczo od organizacji WKO /PKO/, lecz powinna być przystosowana do wykonania naczelnego zadania jakim jest ochrona i zabezpieczenie ludności miasta, a w tym i jej rozśrodkowania. Wiodącym w MKO w zakresie ochrony i zabezpieczenia ludności jest dział ochrony ludności, a w zakresie rozśrodkowania wydział rozśrodkowania i zabezpieczenia. Dział ochrony ludności nie będzie w stanie samodzielnie wykonać wszystkich zadań związanych z rozśrodkowaniem ludności. W przedsięwzięciu tym muszą brać udział niemal wszystkie działy MKO wydzielając w tym celu część sił. Celem operatywnego kierowania i zgrania wysiłków w odpowiednim miejscu i czasie podczas przygotowania i przeprowadzenia rozśrodkowywania ludności należałoby przy MKO powoływać nieetatowe komisje do spraw rozśrodkowania. W skład nieetatowej komisji do spraw rozśrodkowania mogliby wchodzić: jeden z zastępców przewodniczącego MKO - przewodniczący komisji, kierownik działu ochrony ludności, przedstawiciele poszczególnych działów MKO, a jako organ wykonawczy powyższej komisji wydział do spraw rozśrodkowania i zabezpieczenia oraz część pracowników z poszczególnych wydziałów MKO.

~~Niższym szczeblem organizacyjnym w miastach podlegających rozśrodkowaniu są sektory, które w zasadzie powinny pokrywać się obszarowo z dzielnicami, ZKO i LKO /ADM/ w miastach na prawach wojewódzkich oraz ZKO i LKO w miastach na prawach powiatów. Dzielnicowe Komitety Obrony mają uprawnienia PKO i w zakresie rozśrodkowania ludności prowadzą dokładną ewidencję ludności podlegającej rozśrodkowaniu, typują rejonu zbiórki oraz organizują wyjście ludności z sektora do rejonu wyjściowego lub załadowczego.~~

~~Struktura organizacyjna DKO zachowuje ogólną strukturę MKO z tym, że poszczególne działy są mniej rozbudowane i dostosowane do potrzeb wynikających z zadań ochronno-obronnych dzielnicy. Zakładowe i Lokalne KO są organami wykonawczymi poszczególnych przedsięwzięć w zakresie rozérodkowania przewidzianych w planie rozérodkowania dzielnicy lub miasta.~~

Poważną rolę do spełnienia w zakresie rozérodkowania mają organizacje polityczno-społeczne i paramilitarne, a w szczególności takie jak: organizacje partyjne i stronnictwa polityczne, organizacje młodzieżowe, Liga Obrony Kraju, Polski Czerwony Krzyż, Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej, Związek Harcerstwa Polskiego i inne. Organizacje te poprzez udział swych członków w pracach ~~poszczególnych KO i OS biorą czynny udział~~ *w zabezpieczeniu rozérodki i ludności* ~~powołanych obywateli~~ *świadomości* na rzecz obronności kraju powinny uczestniczyć w pracach takich komórek jak:

- ~~- komitetach blokowych - współuczestnicząc w typowaniu, ewidencji i zabezpieczeniu ludności podlegającej rozérodkowaniu;~~
- ~~- administracjach domów mieszkalnych - uczestnicząc w sporządzaniu ewidencji i jej uaktualnianiu;~~
- ~~- w służbach zabezpieczających rozérodkowanie: porządkowo-ochronnej, regulacji ruchu, medyczo-sanitarnej, zaopatrzenia itp.;~~
- ~~- punktach zbiórki i załadowczych;~~
- ~~- komisjach rozérodkowania ludności;~~
- ~~- zakładowych i terenowych komitetach obrony;~~
- ~~- miejskich i dzielnicowych komitetach obrony.~~

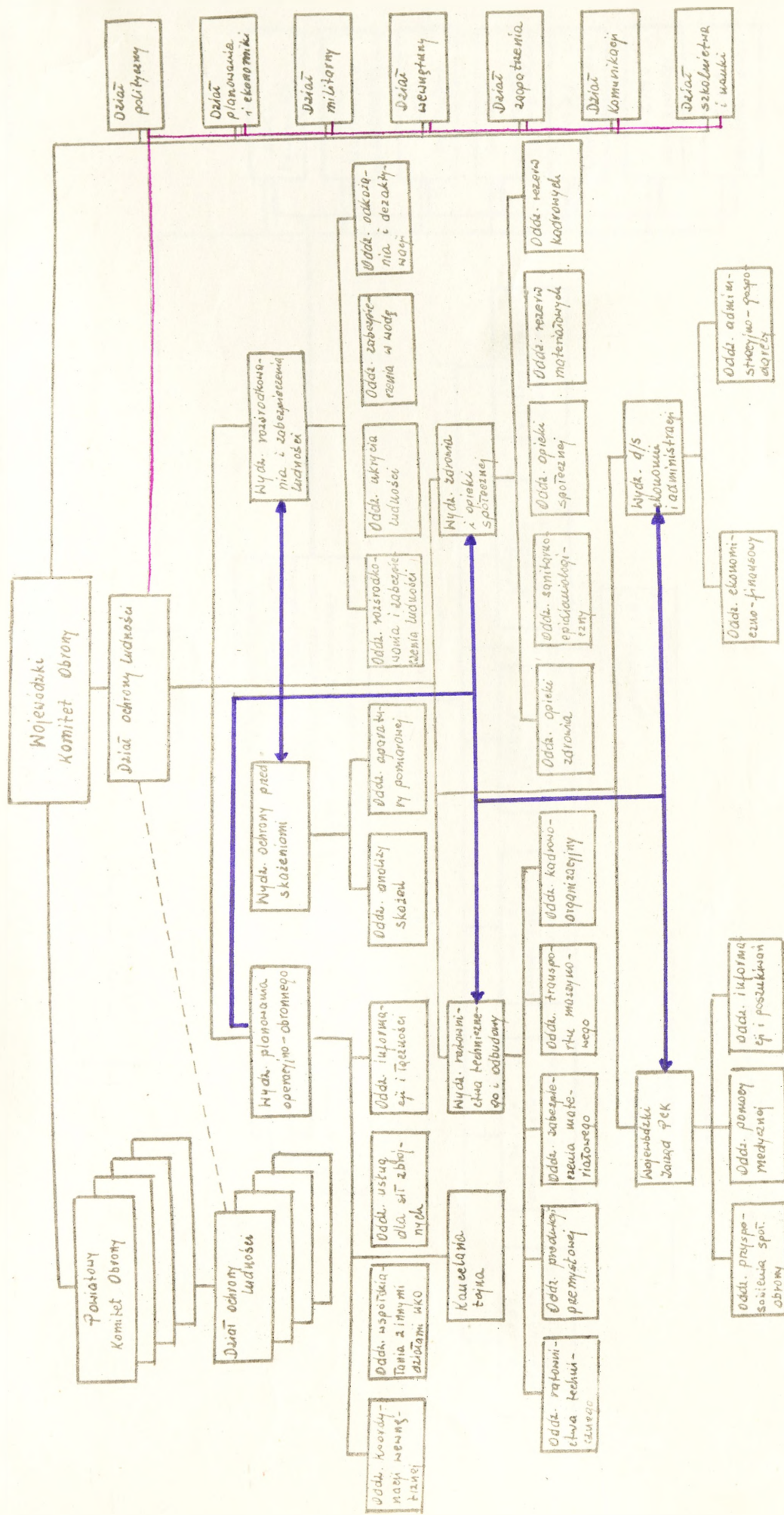
4/3 Punkty załadowcze /na transport kolejowy, samochodowy lub rzeczny/ wyznacza MKO w porozumieniu z WKO lub PKO. Pod pojęciem

punktu /rejonu/ załadowczego należy rozumieć pewien obszar /plac/ wraz z przylegającymi do niego zabudowaniami i urządzeniami, zapewniającymi krótkotrwały pobyt określonej ilości ludzi i pracę personelu. Rejony załadowcze organizuje się przede wszystkim przy dworcach kolejowych /stacjach/, dla ludności rozśrodkowywanej transportem kolejowym, przy portach rzecznych /przystankach/ dla rozśrodkowywanych drogą wodną oraz dogodnych miejscach dla rozśrodkowywanych transportem kołowym i pieszo.

Rejon powinien zawierać:

- dogodne miejsce /plac/ zbiórki na stan ludności przewidywanej dla danego rejonu /punktu załadowczego/. W zależności od pory roku zbiórka może się odbywać na wolnym powietrzu lub pod namiotami ;
- parking dla środków transportu kołowego, przystanek dla transportu kolejowego lub rzeczno-;
- ruchome i stałe posterunki regulacji ruchu oraz porządkowo-ochronne;
- punkty załadowcze /pojazdów/ środków transportu kołowego lub rzeczno-;
- punkt rejestracji i ewidencji ewakuowanych. Skład osobowy tego punktu w zależności od potrzeb może wynosić 2-4 osoby, przygotowane odpowiednio do prowadzenia kart ewidencji i rejestracji;
- punkt informacyjny w składzie 2 osób, wyposażonych w odpowiednie środki i dokumenty dla potrzeb systematycznego informowania ludności o sytuacji, dyscyplinie i porządku w zakresie rozśrodkowania;
- punkt /posterunek/ sanitarny w składzie 2-3 osób przygotowanych do udzielenia choremu lub poszkodowanemu pierwszej pomocy sanitarnej;

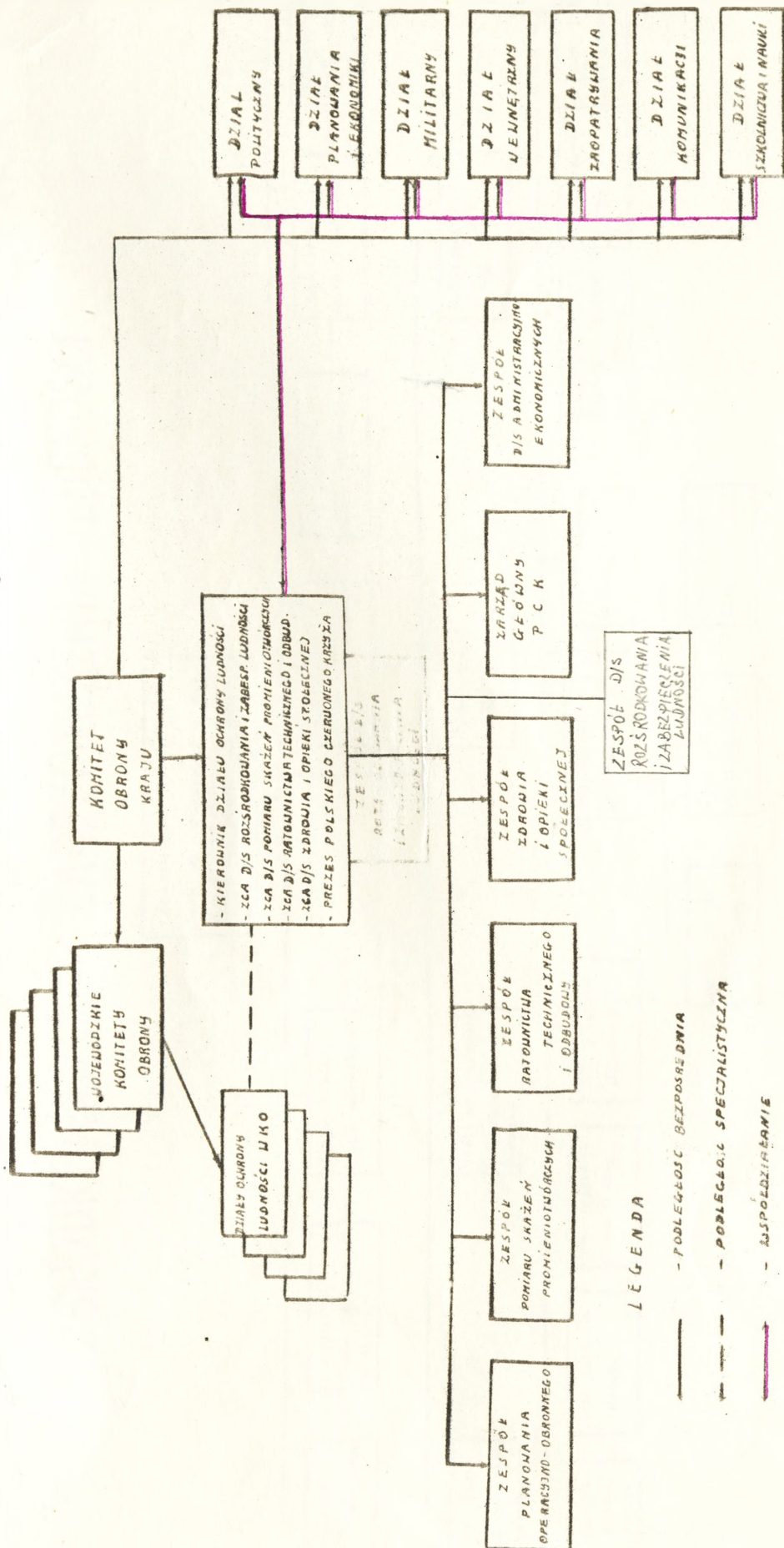
ROZŚRODKOWANIA LUDNOŚCI NA SZCZEBLU WKO

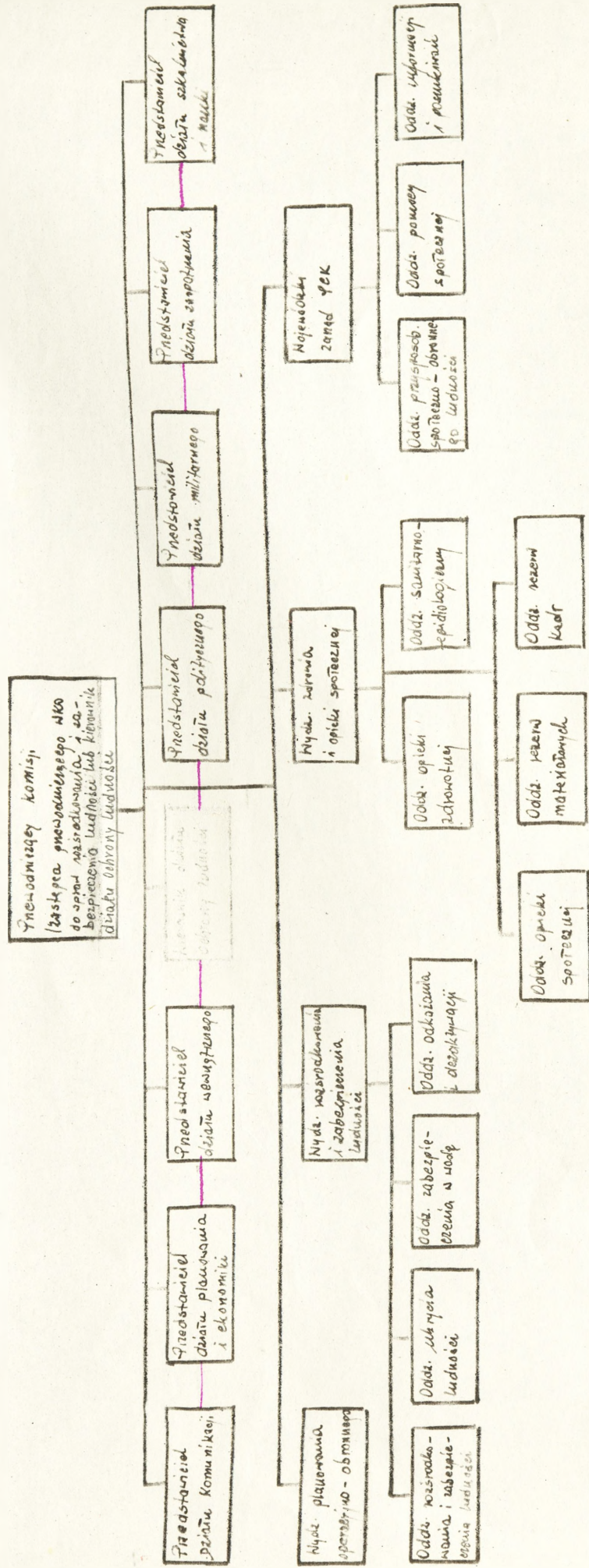
Legenda:

- Podlogose bezpodstava
Podlogose spodlogosima
Koordinatna organizacija - obnova
Aspodlogosima

IDEOWY SCHEMAT ORGANIZACJI KIEROWANIA I ZABEZPIECZENIA
ROZSZROKOWANIA LUDNOŚCI NA SZCZEBŁU CENTRALNYM

SCHEMAT ORGANIZACJI WOJENÓDZKIEJ KOMISJI DO SPRAW
ROZŚRODKOWANIA I ZABEZPIECZENIA LUDNOŚCI

6. Na szczeblu województwa rozśrodkowaniem ludności zajmuje się dział ochrony ludności jako wiodący. Inne działy, w zależności od stopnia zaangażowania, zajmują się realizacją i zabezpieczeniem rozśrodkowania.
7. Działy wojewódzkich komitetów obrony są w podległości bezpośredniej przewodniczącego WKO i specjalistycznej działów Komitetu Obrony Kraju.
8. Z badań prowadzonych w województwach i miastach wydzielonych wynika, że w kwestii rozśrodkowania ludności niezbędne jest działanie komisji. Stąd w niektórych województwach powstały one samorzutnie.
9. W wypadku rozśrodkowywania ludności z obszaru jednego województwa na obszar drugiego, wojewódzkie komitety obrony mogą własnymi siłami organizować punkty etapowe oraz punkty załadowcze. Te ostatnie szczególnie w wypadku rozśrodkowania metropolii województwa.
10. Rola i organizacja miejskiego aparatu kierowania i zabezpieczenia rozśrodkowania ludności zależy od wielkości i ważności miasta.
11. Członkowie organizacji społecznych odgrywają znaczną rolę w komórkach wykonawczych aparatu rozśrodkowania ludności.

Wydrukowano w 4 egz.

Egz. Nr 1-4 - Biblioteka Szkol.

Wyk.ppłk dypl.Z.Wrześniak

Druk SK, dn.13.07.68 r.

Nr ks.masz.0130/20/68